

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Стецюка П. Б.
стосовно Рішення Конституційного Суду України
у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України
щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень
частин п'ятої, шостої статті 75, частини четвертої статті 77
Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України
«Про Регламент Верховної Ради України»
(справа про обрання Голови Верховної Ради України)

Суб'єкт права на конституційне подання — 51 народний депутат України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати неконституційними положення частин п'ятої, шостої статті 75 «Обрання Голови Верховної Ради України», частини четвертої статті 77 «Розгляд питання про відкликання Голови Верховної Ради України з посади» Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861–VI (далі — Регламент).

Автори клопотання стверджують, що положення частини шостої статті 75 «якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів від їх фактичної чисельності», частини четвертої статті 77 «приймається таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів» та «голосування вважається таким, що відбулося, якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів від їх фактичної чисельності» Регламенту не відповідають частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині першій статті 88, статті 91 Конституції України.

Крім того, на думку суб'єкта права на конституційне подання, частиною шостою статті 75, частиною четвертою статті 77 Регламенту встановлюється додаткова, не передбачена Конституцією України, умова прийняття Верховною Радою

України рішень про обрання та відкликання Голови Верховної Ради України з посади, а саме: бюлетені для таємного голосування мають одержати не менше двох третин народних депутатів України від їх фактичної чисельності.

У Рішенні від 11 липня 2012 року № 15-рп/2012 (далі — Рішення) Конституційний Суд України визнав такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення Регламенту:

— частини п'ятої статті 75 «рішення щодо кандидатур на посаду Голови Верховної Ради України приймається таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів»;

— частини шостої статті 75 «якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів від їх фактичної чисельності»;

— частини четвертої статті 77 «приймається таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів і» та «голосування вважається таким, що відбулося, якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів від їх фактичної чисельності» (пункт 1 резолютивної частини).

На підставі статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» вважаю за необхідне висловити окрему думку стосовно Рішення.

1. Конституційний Суд України щодо положень частини п'ятої статті 75, частини четвертої статті 77 Регламенту, за якими рішення щодо кандидатур на посаду Голови Верховної Ради України та про відкликання Голови Верховної Ради України з посади приймаються таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів, зазначив, що саме ці положення не забезпечують відкритості у роботі парламенту, а тому не відповідають частині першій статті 84 Основного Закону України (абзац десятий пункту 3 мотивувальної частини Рішення).

Однак у частині першій статті 84 Конституції України йдеться тільки про те, що «засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості від конституційного складу Верховної Ради України». Очевидно, що таємне голосування як певний вид прямого волевиявлення народних депутатів України може бути застосований рівною мірою як на відкритих, так і на закритих пленарних засіданнях парламенту. Встановлені в належному порядку види та способи голосування народних депутатів України на пленарних засіданнях Верховної Ради України прямо не стосуються і не можуть бути визначальними у забезпеченні так званої відкритості у роботі парламенту. Відкритість і гласність роботи Верховної Ради України забезпечується, насамперед, «шляхом допуску на них в установленому порядку представників засобів масової інформації ... шляхом їх трансляції по телебаченню і радіо, публікації стенографічних бюлетенів засідань Верховної Ради, її рішень у Відомостях Верховної Ради України, газеті «Голос України» та інших виданнях Верховної Ради, а також шляхом розміщення інформації на офіційному веб-сайті Верховної Ради» (частини друга, п'ята статті 3 Регламенту).

2. Вважаю, що явно потребує аргументації висновок Конституційного Суду України про те, що обрання Голови Верховної Ради України таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів, тобто *прийняття рішення не на пленарному*

засіданні Верховної Ради України (виділення моє — П. С.), суперечить частині другій статті 84 Конституції України (абзац одинадцятий пункту 3 мотивувальної частини Рішення). Регламентом передбачено, що пленарні засідання Верховної Ради України проводяться у будинку Верховної Ради України (частина перша статті 2, стаття 9), а сама процедура голосування на них чітко визначена у главі 7 «Організація голосування на пленарних засіданнях Верховної Ради України» як щодо часу, так і щодо безпосереднього місця проведення останніх. Тому незрозумілою є позиція Конституційного Суду України стосовно того, що, виконуючи приписи частини п'ятої статті 75, частини четвертої статті 77 Регламенту щодо обрання Голови Верховної Ради України таємним голосуванням шляхом подачі бюлетенів, народні депутати України нібито приймають таке рішення не на пленарному засіданні Верховної Ради України.

3. Непереконлива й аргументація Конституційного Суду України щодо невідповідності статті 91 Конституції України положень частини шостої статті 75 «якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів від їх фактичної чисельності» та частини четвертої статті 77 «голосування вважається таким, що відбулося, якщо бюлетені для таємного голосування одержали не менше двох третин народних депутатів України від їх фактичної чисельності» (абзац восьмий пункту 4 мотивувальної частини Рішення). Адже в статті 91 Конституції України йдеться тільки про те, що Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України. Натомість у Рішенні говориться вже про *чисельність народних депутатів, якою обумовлюється* (виділення моє — П. С.) прийняття рішень парламентом. При цьому посилання на правові позиції Конституційного Суду України, викладені у Рішенні від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002 у справі щодо повноважності Верховної Ради України, мають радше фрагментарний характер і не є такими, що підсилюють позицію Конституційного Суду України.

4. Відповідно до частини п'ятої статті 82 Основного Закону України порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та законом про регламент Верховної Ради України. Виключно законами України визначаються організація і порядок діяльності Верховної Ради України (пункт 21 частини першої статті 92 Конституції України), складовою якої є, зокрема, обрання та відкликання Голови Верховної Ради України.

Конституцією України встановлено, що Верховна Рада України обирає зі свого складу Голову Верховної Ради України та відкликає його (частина перша статті 88), але не передбачено жодних прямих (безпосередніх) застережень щодо особливостей законодавчого врегулювання цієї процедури (у тому числі щодо способу та порядку голосування). Останнє, на мій погляд, є прямою підставою для можливого вільного («на власний розсуд») вирішення законодавцем цього питання з дотриманням тільки так званих загальних (характерних для всіх випадків правового регулювання суспільних відносин) конституційних приписів — частини другої статті 6, частини другої статті 8, частини другої статті 19.

Законодавець, виконуючи вимогу пункту 21 частини першої статті 92 Основного Закону України, 10 лютого 2010 року прийняв Закон України «Про Регламент Верховної Ради України», яким затвердив Регламент. Положеннями цього спеціального нормативно-правового акта безпосередньо врегульовано організацію і порядок діяльності Верховної Ради України, зокрема і процедуру обрання та відкликання Голови Верховної Ради України з посади.

Конституційний Суд України застосував інший (діаметрально протилежний) підхід до розуміння проблеми законодавчого врегулювання процедурних питань організації і порядку діяльності Верховної Ради України (абзац сьомий пункту 3 мотивувальної частини Рішення), який, на мій погляд, є методологічно неправильним і таким, що несе в собі явну загрозу, з одного боку, нівелізації значення Конституції України як Основного Закону держави, а з другого — можливої руйнації ряду ustalених у національній конституційно-правовій системі процедур, зокрема в частині призначення/обрання та звільнення парламентом посадових осіб.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що у Конституційного Суду України не було підстав для визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), названих положень частини п'ятої, шостої статті 75, частини четвертої статті 77 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI.

Суддя Конституційного Суду України

П. Стецюк